

## ФОРСАЙТ-ДОСЛІДЖЕННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

К. Руліцька, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2018.25.016>

**Постановка проблеми.** Сьогоднішня потреба добре проінформованого передбачення політичних подій. Важливо приймати життєздатні рішення в умовах і контексті невпевненості. Нові виклики, що з'являються у методології передбачення вимагають вміння застосовувати специфічні інструменти прогнозування й управляти керуваними процесами. Передбачливий підхід – це істотний компонент процесу ухвалення рішення, однак в економічній політиці він не завжди спрацьовує.

З погляду прийняття ефективніших рішень підприємства мають бути готові до наслідків можливих різноманітних загроз і мати змогу скористатися резервами отримання креативних відповідей. Добрі традиції стратегічного планування допомагають виокремити тенденції альтернативних інструментів та методів дослідження. Серед них чільне місце займають форсайт-дослідження.

Відсутність досліджень у цій сфері розгортає широке поле діяльності для економістів, політиків та науковців. Саме їхня співпраця зможе відкрити нові обрії вітчизняної економічної політики.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Останні публікації [1–11], в яких йдеться про форсайт-дослідження, зводяться до спрощення процедури анкетування та зменшення кількості анкетованих, з огляду на затратну частину досліджень. Погоджуючись із думкою дослідників, хочемо зауважити, що ми, роблячи спробу власних форсайт-досліджень, не передбачаємо оплату робочим групам і експертам у них – анкетування і робота в групах відбувається за добровільною згодою сторін.

**Постановка завдання.** Ми ставили завдання виокремити основні етапи форсайт-досліджень в економічній політиці та запропонувати раціоналізацію методології цих досліджень у вигляді загального алгоритму досягнення конкретних цілей.

**Виклад основного матеріалу.** У бібліотеці економіста [11] зустрічаємо таке визначення: економічна політика – це система соціально-економічних ідей та цілей розвитку країни, основні завдання, засоби їхнього досягнення, а також діяльність органів державної влади й управління щодо їхньої реалізації. Це саме джерело знайомить нас із класифікацією видів економічної політики.

На рис. 1 узагальнимо, чого стосується наше дослідження.

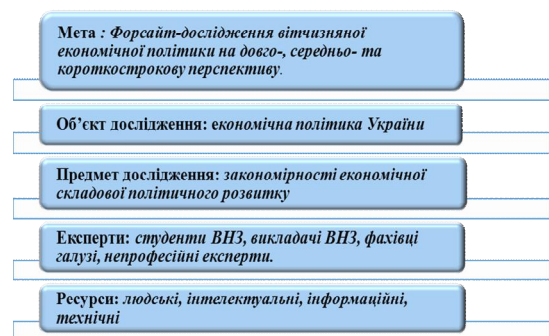


Рис. 1. Основні елементи нашого наукового дослідження (власна розробка автора).

Усі ці елементи у візуальному поєднанні (рис. 2) дають змогу усвідомити, з чим ми маємо справу.

У нашому форсайт-дослідженні брали участь професійні і непрофесійні експерти. Завдяки вказаному ресурсному забезпеченню матимемо змогу виявити певну кількість ( $n$ ) сценаріїв, які можливі за конкретних умов.

Однак економічна політика складається також із великої кількості елементів, які щільно пов'язані між собою. Саме на межі перетину ліній цих елементів виникають умови реалізації певного сценарію майбутнього. Графічно на рис. 3 ми зобразили ці сценарії у вигляді зірочок. При цьому потрібно розуміти, що сценарій може існувати на перетині двох-трьох елементів і в полі перетину 5–6 елементів. Зрозуміло, що такі сценарії реалістичніші. Для більшої достовірності доцільно вилучити зі списку елементів ті, які мають мінімальну дотичність до досліджуваного явища чи процесу.

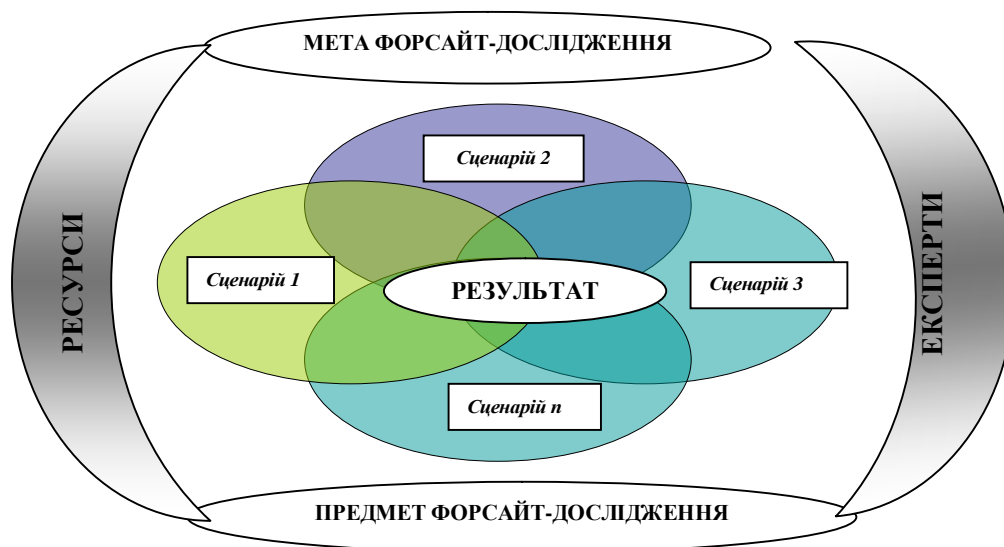


Рис. 2. Взаємозв'язок елементів форсайт-дослідження (власне бачення автора).

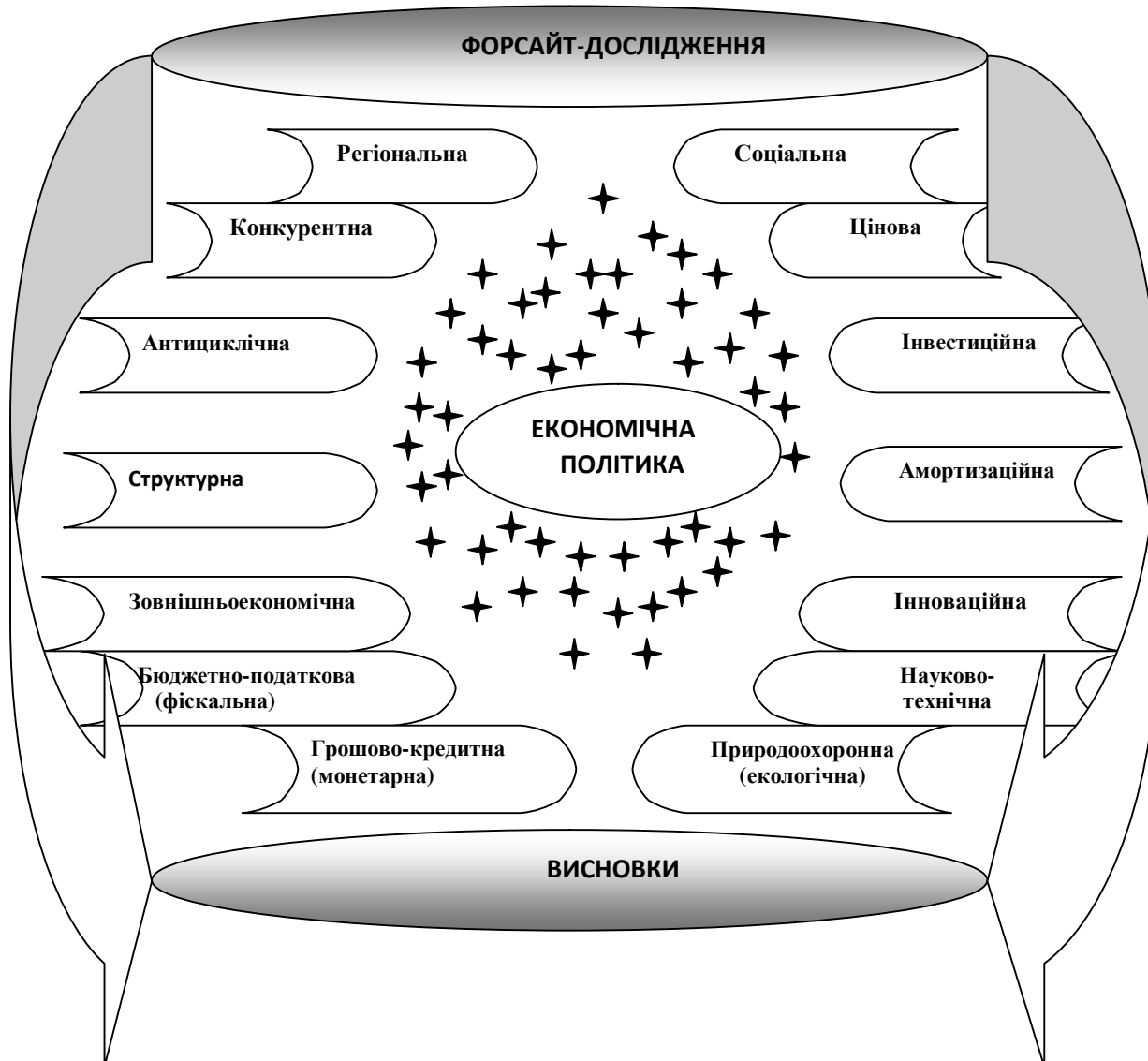


Рис. 3. Форсайт-дослідження складових економічної політики (власне бачення автора).

На нашу думку, найдоцільніше використовувати запропоновані нами дослідження в інноваційній, природоохоронній, регіональній, зовнішньоекономічній, грошово-кредитній, цінovій та інноваційній політиці, хоча дотичні площини, що охоплюють поле Форсайту, наявні у кожному з видів економічної політики.

Захист національних економічних інтересів повинен бути в одному полі з визначенням цілей, пріоритетів і кінцевих результатів. Широке коло галузей, експерти з яких залучені до форсайт-досліджень, є гарантом максимальної достовірності отриманих результатів.

Дослідник А. В. Балян переконаний, «...що Україна зробила певні конструктивні зусилля у напрямі створення загальних передумов інтегрування до світової економіки та набуття членства в ЄС... Подальше поглиблення регіоналізації аграрної політики й авторизації політики регіональної в Україні є важливою передумовою прискорення інтегрування країни до світової економіки та ЄС» [1, с. 98–99].

Дослідниця О. Комаревцева вважає, що форсайт-дослідження – це застосування технологій суспільної свідомості в аспекті прогнозування і моделювання майбутнього розвитку [2, с. 259]. Використання думки непрофесійних експертів у форсайт-дослідженнях є врахуванням думки громадян стосовно конкретних питань економічного розвитку.

Вважаємо, що у форсайт-дослідженнях стосовно економічної політики повинна мати місце думка звичайних громадян, які, власне, й обирають політичних діячів. Думка експертів має бути врахована для визначення політичного курсу, однак не завжди вона є вирішальною. Саме це ще раз підтверджує, що врахування найбільшої кількості чинників, сценаріїв розвитку і такого іншого за допомогою форсайт-досліджень дасть змогу з більшою вірогідністю оцінити реальні перспективи економічної політики нашої держави. Створення карти моделювання ситуації допоможе визначенню бажаного кінцевого результату досліджень.

Резонність форсайт-досліджень обґрунтовуємо широким спектром використання проведених розрахунків у різних сферах економіки. Вважаємо, що з огляду на специфіку кожного виду економічної політики спочатку доцільно застосувати загальний алгоритм досягнення конкретних цілей форсайт-досліджень (рис. 4).

У разі досягнення критично негативних результатів форсайт-дослідження вимагає узгодження дій у зворотний бік алгоритму до

потрібного рівня й проходження усіх наступних етапів заново. Доцільність і кількість циклів досліджень повинні бути узгоджені також спільно з учасниками форсайт-дослідження задля отримання максимально реального й позитивного результату.

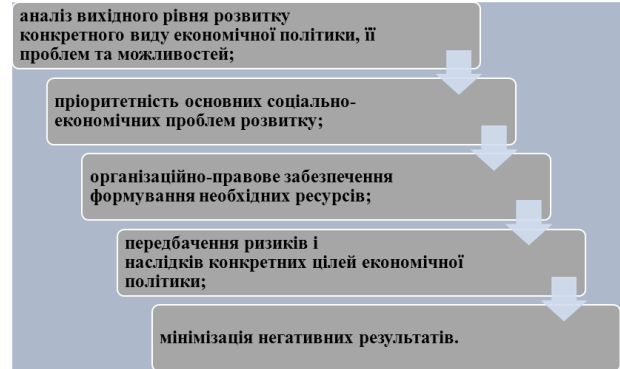


Рис. 4. Алгоритм досягнення конкретних цілей форсайт-досліджень (розробка автора).

Загалом комплекс запропонованих нами дій нагадує алгоритм написання комп'ютерних програм, коли у разі досягнення невірної результату потрібно повторити дії з врахуванням похибки.

На основі опрацювання анкет експерти узагальнюють інформацію та обирають найреалістичніші сценарії й тенденції розвитку, які пропонуємо узагальнювати у формі таблиці, показаної на рис. 5.

Запропоновані рекомендації		
1.... 2..... 3.....		
Основні	пункти	сценарію
1.... 2.... 3....	1.... 2.... 3....	1.... 2.... 3....
Поточна політична ситуація	Політична ситуація до 2025 р.	Політична ситуація до 2030 р.

Рис. 5. Карта моделювання стану економічної політики (пропозиція автора).

Розміри і зміст карти моделювання стану економічної політики залежно від вмісту можуть та й повинні видозмінюватися, однак мусять нести узагальнену інформацію за періодами дослідження.

**Висновки та пропозиції.** Виокремлено основні етапи форсайт-досліджень в економічній

політиці. Запропоновано раціоналізувати методологію форсайт-досліджень у вигляді загального алгоритму досягнення конкретних цілей. Для полегшення опрацювання результатів розроблено й запропоновано використовувати карту моделювання стану економічної політики. З цією метою охоплення більшого кола анкетованих можливе за умови розміщення анкети на платформі google.com. Подальші наші дослідження стосуватимуться практичних аспектів форсайт-досліджень й оприлюднення їхніх результатів на основі запропонованих елементів методології форсайту.

### Бібліографічний список

1. Балян А. В. Узгодженість аграрної та регіональної політики як передумова прискорення інтеграції України до світового економічного простору. *Економіка АПК*. 2013. № 11. С. 92–99.
2. Комаревцева О.О. Форсайт технологии как механизм управления изменениями экономики. *Исследование инновационного потенциала общества и формирование направлений его стратегического развития*: сб. научн. статей 5-й Междунар. научн.-практ. конф. в 2-х т. / под ред. А. А. Горохова. Орел, 2015. С. 258–262.
3. Попов К. Г. Форсайт как актуальный метод прогнозирования и предотвращения кризисных явлений в социально-экономических системах. *Интеллект. Инновации. Инвестиции*. 2012. № 5-1(22). С. 33–35.
4. Русакова Я. Д. Использование форсайт-методов в управлении развитием территорией в крупных городах. *Вестник ИИЖЭКОНа. Серия «Экономика»*. 2012. № 2. С. 288–291.
5. Строева О. А. Форсайт как направление и новый формат прогнозирования инновационного развития страны. *Фундаментальные и прикладные исследования в области экономики и финансов: материалы и доклады Междунар. научн.-практ. конф.* Орел, 2015. С. 14–18.
6. Foresight support systems: the future role of ICT for foresight / Gracht H. A. et. al. *Technological Forecasting and Social Change*. 2015. Vol. 97. P. 1–6.
7. URL: <http://www.gcsp.ch/Courses/Strategic-Foresight-2018> (Last accessed: 14.03.2018).
8. URL: <https://www.gibs.co.za/news-events/events/forums/pages/foresight-2018.aspx> (Last accessed: 14.03.2018).
9. URL: <https://vantiq.com/product/> (Last accessed: 14.03.2018).
10. URL: <https://www.foresightfactory.co/trending-2018-conference-pre-register/> (Last accessed: 14.03.2018).
11. URL: <https://www.library.if.ua/> (Last accessed: 14.03.2018).

### Руліцька К.

#### ФОРСАЙТ-ДОСЛІДЖЕННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ

Визначено основні етапи форсайт-досліджень економічної політики. Обґрунтовано врахування думки непрофесійних експертів у форсайт-дослідженнях економічної політики. У форсайт-дослідженнях повинні брати участь професійні та непрофесійні експерти.

Доцільність прогнозних досліджень базується на широкому колі використаних обчислень у різних сферах економіки. На підставі розробки анкет експерти узагальнюють інформацію. Вони вибирають найреалістичніші сценарії й тенденції розвитку, які ми пропонуємо узагальнити у вигляді карти моделювання стану економічної політики.

З огляду на специфіку кожного типу економічної політики передусім доцільно застосувати загальний алгоритм для досягнення конкретних прогнозних досліджень. Запропоновано раціоналізувати методологію форсайт-досліджень у вигляді загального алгоритму досягнення конкретних цілей.

Коли ми досягаємо критично негативних результатів, форсайт-дослідження вимагають узгодження дій на зворотному боці алгоритму до бажаного рівня та повторного проходження всіх наступних стадій. Доцільність і кількість дослідницьких циклів повинні бути погоджені разом із учасниками форсайт-досліджень, щоб отримати якомога реальніший та позитивний результат.

Розміри і зміст карти моделювання стану економічної політики залежно від вмісту можуть та й повинні видозмінюватися. Однак вона мусить нести узагальнену інформацію за періодами дослідження залежно від вмісту. Розроблено й запропоновано використовувати карту моделювання стану економічної політики. З цією ж метою охоплення більшого кола анкетованих можливе за умови розміщення анкети на платформі google.com. Подальші наші дослідження стосуватимуться практичних аспектів форсайт-досліджень й оприлюднення їхніх результатів на основі запропонованих елементів методології форсайту. Окреслено перспективи застосування форсайт-досліджень у різних сферах економіки.

**Ключові слова:** форсайт, форсайт-дослідження, розвиток, економічна політика.

**Rulitska K.**

**FORESIGHT-RESEARCHES IN ECONOMIC POLICY OF THE STATE**

The basic stages of Foresight-researches of economic policy are certain. Account of opinion of amateurish experts at Foresight-researches of economic policy is grounded. Professional and nonprofessional experts should participate in Foresight-researches.

The feasibility of forecast researches is based on a wide range of used calculations in various spheres of the economy. Based on the elaboration of questionnaires, experts summarize the information. They select the most realistic scenarios and trends of development, which we propose to summarize in the form of a Modeling map of the state of economic policy.

It is believed that in view of the specifics of each type of economic policy, it is first appropriate to apply a general algorithm to achieve the specific Foresight-researches are proposed by us. It is suggested to rationalize methodology of Foresight-researches as a general algorithm of achievement of concrete aims.

When we are reaching critically negative results Foresight-researches requires the coordination of actions on the reverse side of the algorithm to the desired level and the passage of all subsequent stages again. The expediency and number of research cycles should be agreed upon together with the participants of the Foresight research in order to obtain the most real and positive result.

The size and content of the Modeling map of the state of economic policy can and should be modified. However, summary information about the researching periods should be carry out depending on the content.

The map of design of the state of economic policy is developed and suggested to use. For the same purpose, coverage of a larger number of questionnaires is possible provided that the questionnaire is posted on the google.com platform. Our further research will deal with the practical aspects of Foresight-researches and the disclosure of their results based on the proposed elements of the Foresight methodology. Prospects of application of Foresight-researches in the different spheres of economy are outlined.

**Key words:** Foresight, Foresight-research, development, economic policy.

*Стаття надійшла 19.03.2018.*